పోడు....పోరు

‘జోగిపురం’ కొండ దిగుతున్నాడు బిడ్డిక మంగయ్య. కొండ జాల తోవలో పరింకంప ఒంటికి తగలకుండా, దొంకల తీగలు కాలుకి తగలకుండా జాగ్రత్తగా నడుస్తున్నాడు. కొండ తోవలోని గొడ్రంచురాళ్ళు పాదాల్ని గీరేస్తున్నా, చింతపండు బరువుతో కావడి—భుజాల్ని మంట పుట్టిస్తున్నా లెఖ్ఖచేయకుండా, ఆ మధ్యాహ్నపు ఎండలో ఒంటిపై చెమటలు ధార కడుతుంటే, కావిడితో కొండ దిగి, కొండవారన గల ‘కెమిశీల’ వలస తోవ తప్పించేసి—అడ్డువారిన ఊరి దోవ పట్టాడు!

మంగయ్యది తులసివలస. మంగయ్యనిచుట్టు పక్కలవలసలోల్లా దిగువపల్లపోల్లా—అంతా—‘బిడ్డికోడా’ అని పిలుస్తారు. బిడ్డికోడికి మొలకి చుట్టిన గోచీ తప్ప, వొంటిమీద గుడ్డ మరేం లేదు. గోచీ బిగించిన మొల తాడుకి, ఎడమపక్క గల కర్ర గొట్టంల ఆర్పిసిన సుట్ట ముక్క వుంది. కడుపుకి అంటుకుపోయిన పేగులున్నాయి. ఒంటిమీద... అక్కడక్కడా పోలీసుల చిత్రహింస గుర్తులున్నాయి.

ఇప్పుడు బిడ్డికోడి మనసులో ఎవ్వరికంటా బడకుండా చింతపండు కావిడి యిల్లు జేర్చాలనే ఆలోచనలున్నాయి.

తోవ దప్పించేసి, ఎలాగో ఊరిలోకి చేరాడు.

ఇంటి ముందర కావిడి దించి, ఒంగోని, గోచీముందు వేలాడే గుడ్డతోటి మొహమ్మీది చెమటనీ, భుజాలనీ, చంకల్నీ తుడుచుకున్నాడు. ఇంట్లోకెళ్లి, 'అటికి'లోనున్న చల్లటి గెడ్డనీరు 'డోకి' తోటి తీసి గటగటా తాగి, డోకి అక్కడొదిలేసాడు. బయటికొచ్చి, కావిడి కొమ్ము విప్పి చింత పండు తట్టలు రెండింటినీ గడపలోకి మోసుకొచ్చాడు.

చింతపండు కొనటానికి ఆ రోజు కొమరాడనుండి జనార్ధనం మేస్టారు వస్తామన్నారు. అతనికోసం ఎదురు చూడసాగాడు.

కొంత సేపటికి మేస్టారొచ్చారు. కావిడి చింతపండు తూకం వేసారు. గుడ్డివాడి చేతిలో వజ్రాలుంటే యే మహాత్ముడో అయితే కాజెయ్యటం మానేస్తాడు. గానీ మానవుడు కాజెయ్యకుండా వుంటాడా ? అమాయక గిరిజనులవద్దగల చింతపండు కూడా ఎత్తుకు ముత్తుం తూచుకు పోకుండా ఎవ్వరూ వుండరు. కానీ జనార్ధనం మేస్టారలాంటివారు కారు. నిజాయితీగలవారు.

"ముప్పయ్యొక్క కేజీలుందిరా బిడ్డికోడా... పండు! నలభయ్యారు న్నర నీ కొస్తాది. కేజీ రూపాయిన్నర లెక్కన వేసాను. చూసుకో లెక్కలు..." అని, సిగరెట్ డొక్కుమీద అప్పుడేసిన అంకెలు చూపబోయారు.

"లెక్కలూ డొక్కలూ నాకేటి తెలుత్తాయి మేస్ట్రుగోరో ? ఎంతొ త్తాదో యిచ్చేయండి." అని చేయి చాపాడు బిడ్డికోడు.

ఇంతలో—

కోడిపెట్టని వెంటదగిలే నక్కలాగ జానలేసుకుంటూ అక్కడికి నవ్రాజు వొచ్చాడు.

బిడ్డికోడు చింతపండుని మేస్టారు తెచ్చిన గోనెసంచిలోకి వొంపు తున్నాడు.

"ఆగురోరె, ఆగు! ఆగొరే బిడ్డికి! గోనిసంచల గాపు. నక్క ఎరగని బొక్కల్రా ? ఓరె, మీ కొండోలు మాయలు నానెరగనివా ? నీ సంగత్తెలిసే, సువ్విలాగ కెమిశిల తోవదప్పించేసి, నా బాకీకి నామా లెట్టేసి, యిలాగ దొంగసాటుగ సరుకమ్ముకుంతావని తెలిసే వొచ్చాన్రా. ఎత్తు. ఎత్తు, ఆ బస్తా తిన్నగెత్తి, కెమిశిల తోవల నా బండి వున్నది, బండిలయెయ్యి. ఎత్తుర బస్తా" అని గదమాయించాడు సవర్రాజు.

బిడ్డికోడు సవర్రాజుకి ఎదురు పలక లేదు. బస్తా మూతికట్టు వెదుకుతూ మౌనం వహించాడు.

"ఎత్తమంటే మూటెత్తవేంరా కోదునాకొడకా ? మింగిపోతులాగ పల్లక అటిటూ తిరుగుతావేటీ ?" అని మళ్లీ కేకేసాడు.

"ఈ పండు మేస్త్రుగోరి కిచ్చేసాను సావుకారి బావ్"

"మరి, నా బాకీకి నీ పెళ్ళాన్నిచ్చేత్తావేటిరా ?"

"ఒసేటి నున్నగ గుండయిపోతావు ? యేటా పీకమీదగూకుంతావు. వొట్టి సేతుల్తోటెల్లవు. యేదో వొకటి కొలిసికెలిపోతావు....యింకా బాకీ అంతావు."

"యేటీ ? యేటేటీ ? ? బాకీ లేదంతావా అయితే ? ? ? ఓరె, ఓరె కొండోడా కళ్ళు పేలిపోగలవురా. తీర్సలేకపోతే. యీ యేడు గాకపోతే మరో యేడు అను. అంతేగానీ బాకీ లేదనకు.

జాకర దేవత సాక్షిగ, యిదిగ భూమ్మీద మొలిసిన యీ తుంగ దుబ్బుని పట్టుకొని, —సావుకారీ నీకు నీను బాకీలేను—అని ఒక్క ముక్క అనీరా ! అనీసి, తుంగదుబ్బు తెంపీరా ! సాల్ను, ఎల్లిపోతాను. పాపం, పున్నెం ఆ దేవత సూసుకుంతాది." అన్నాడు సావుకారి.

"ఈ మాత్రానికి పెమానకాలు యేల ? ఇత్తాన్లే. ఈ పాలి పండు యేరీసి, నీకిత్తాను. ఇప్పుడికి డబ్బులవుసిరమున్నాది. పిక్కరోడికి ఊష్ట మొచ్చినపుడు దేవతకి కోడీ కోకా మొక్కుకున్నాము. కోక కొనాల...." చెప్పాడు బిడ్డికోడు.

“తిన్నగడిగితే, మీ కోడోలు నొంగరురా ! నిన్నూ, కేంపు పోలీసులి కొప్పజెప్తే, ఆలే కక్కించుతారు నా బాకీ. పద, పదరా కేంపు కాడకి.” అని బిడ్డికోడి పీకమీద చెయ్యేసి, తోసుకు వెళ్ళబోయాడు సవర్రాజు.

“ఈసారికి మంగన్న నొదిలేయండి సవర్రాజుగారూ. పాపం మొక్కుబడి అంటున్నాడు. ఇంకా చింతపండు పంట వుంది కదా. మీ కళ్ళముందునోడు... ఎటు పోతాడు !” అని మేస్టారు సర్ది చెప్ప బోయారు.

“చాల్చాల్లే. చెపొచ్చావు. అత్తసొమ్ము అల్లుడు ధారోసినట్టుగ నా బాకీకి నువ్వాగమంతన్నావు. యేమి ? అంతనమ్మక మునోడివయితే, నువ్విపుడు డబ్బిచ్చేసి మరోసారి చింతపండుకి రాగూడదూ ?” అని ఎదురు పొడుపు పొడిచాడు సవర్రాజు.

“ నిజమే. మంగన్నమీద నమ్మకం లేక కాదు. ఎక్కడ కొమ రాడ, ఎక్కడి తులిసొలస ! మరోసారి నేను రావాలంటే, సెలవు కుదరాల. ఇంత దూరాభారం రావాల. మీరంటే, యిక్కడివాల్లే, వీళ్ళ బతుకుల్తో నిత్య సంబంధమున్నవాళ్ళు. అందుకని, మీరే ఆలోచించాల.”

“ఆలోసించాను గాబట్టే యిన్నాళ్ళాగాను. యేటికేటా యేదో ఒకటి సెప్పుతుంటాడు. నీనూ వుపేక్షించినన్నాళ్ళూ వుపేక్షించాను. ఇక మరి వొదల్నుగాక వొదల్ను. పదరా కోడునాకొడకా. సింతపండెత్తురా.” అని బిడ్డికోడ్ని బస్తా ఎత్తమని బలవంతం జేసాడు సవర్రాజు.

నోరులేని బిడ్డికోడ్ని దబాయించినందుకో, తను కొనుక్కున్న చింతపండును పట్టుకుపోజూసినందుకో....గానీ.... సవర్రాజు మీద మేస్టారి కోపమొచ్చింది.

“ఆగండి, సవర్రాజుగారాగండి. బిడ్డికోడు మీకు బాకీయో, లేక పోతే బెదిరించి మీరు ఒట్టినే పట్టుకెల్లబోతున్నారో నాకు అనవసరం.

కానీ, ఆ సరుకు నాది. నేను సొమ్మిచ్చి కొనుక్కున్నాను. నా సరుకుని పట్టుకెల్లడానికి వీలులేదు.'' అన్నారు మేస్టారుగారు.

''యేటేటీ ? అడు బాకీ లేదా ? నేను బెదిరించి వొట్టుకు పోతన్నానా ? ఈ సరుకు నీదంతావా ? ఇదొట్టుకెల్లడంకి యీల్లేదంతావా ? యేటి నా సంగత్తెలిసే అంతన్నావా ?''

''మీరేం కేకలేసి మీ సంగతి చెప్పక్కర్లేదు. అది నేను కొనుక్కున్న సరుకు. మీరెవరయినా, ఎంతటివారైనా నాసరుకుని నేనొదల్ను.'' అన్నారు మేస్టారూ బింకంగా.

"ఇదిగో, నీను తల్సుకుంతే నిన్ను నిలబడిన - పాటుగా జెయిల్లో తొయ్యించీగల్ను. యిలాగెల్లి, పోలీసుకేంపుల చెప్పానంతే సాల్ను. సత్తెం మేస్టుర్ని శిష్యుడువని, మల్లీ యీ కొండోల్ని రెచ్చగొడతన్నావనీ చెప్పానా సాల్ను. పిట్టని గాల్చినట్టు నిన్ను కాల్చిచంపీగల్రు." అని బెదిరించబోయాడు.

నిజంగా, సవర్రాజుకి అంతబలముంది. సవర్రాజు అసలుపేరు శ్రీరాములు. శ్రీరాములు పాతికేళ్ల వయసువరకూ, ఏజన్సీకి పదిమైళ్ల దూరాన గల పల్లపు గ్రామంలో పెరిగాడు. అప్పుడు సవారగా పెరిగిన సర్వేచెట్టులా వుండేవాడు. హైస్కూల్ చదువుతో చాలించి, ఊరిలో పోరంబోకుగా తిరిగేవాడు. ఈ తిరుగుళ్లకి కళ్లేలు బిగించాలని తండ్రి శ్రీరాములుకి పెళ్లి చేసాడు. 'గుణానుపురం' జోగినాయుడుగారి కూతురు మెడలో తాళి కట్టించాడు. తాళి కట్టేడేగానీ, పెళ్లాం జోలికి పోలేదెప్పుడూ శ్రీరాములు ఊరిమీద అప్పుడు కోడిలాగ తిరిగేవాడు. చూసి, చూసి, పెళ్లం కొన్నాళ్లకి....మలేరియా ఇన్స్పెక్టరుతో లేచి పోయింది అంతే! శ్రీరాములుకి దశతిరిగింది, అక్కడ్నించే తారాజువ్వలా మీదికి లేచిపోయాడంటారందరూ !

పెళ్లం మరోడితో లేచిపోయింది. తండ్రీ కొద్దిరోజుల తర్వాత

చనిపోయాడు ఎప్పుడో తన చిన్ననాడే తల్లి చనిపోయింది. ఇంటిలో ఆడదిక్కు లేదు. అక్కా చెల్లెల్లులేనందున అడ్డూ ఆపూ లేదు. అన్న దమ్ములేనందున పెద్దా చిన్నా తనే అయ్యాడు. తండ్రిచాటున విచ్చల విడిగా తిరిగిన శ్రీరాములు దొంగచేతికి తాళాలొచ్చిన తీరుగా బాధ్యత నెత్తుకోవలసొచ్చింది. అప్పుడు కోడె, కాడెద్దు కావలసొచ్చింది. ఊరిమీద తిరుగుడు మానుకొని, పొలమూ, ఇల్లూ చూసుకోవలసొచ్చింది, అంచేత ఎవరిష్టానీ, పేచీ లేకుండా, ఎవరితోనూ కూడకుండా; కష్టపడటం వ్యవసాయం చేయటం యిదే జీవనమయ్యింది కొన్నాళ్లు.

ఊరిలో పోరంబోకుగా తిరిగినప్పుడెప్పుడో కన్నేసి...వీలుగాక శ్రీరాములు వొదిలేసిన వాళ్లల్లో ఒకామె సావిత్రమ్మ !

ఇప్పుడామె శ్రీరాములు మీద కన్నేసింది.

శ్రీరాములుకి సావిత్రమ్మ నచ్చింది. సావిత్రమ్మ మెడకీ చేతులకీ గల పదహారు తులాల బంగారం నచ్చింది. అన్నిటి కంటే, శ్రీరాముల్ని తనింట్లోనే చాటుగా ఉంచిపెట్టి; భవిష్యత్తు బ్రతుకు ప్రణాళికనంతా తయారుజేసి చెప్పిన సావిత్రమ్మ ధైర్యమూ, తెలివితేటలూ మరీబాగా నచ్చాయి.

అంతే; శ్రీరాములు సావిత్రమ్మని లేపుకొచ్చాడు.

సావిత్రమ్మతో కొన్నాళ్లు - ఆమె తాలూకా కన్నవారి ఊరిలో గడిపాడు. ఆ ఊరు ఏజన్సీకి దగ్గర. అక్కడుండగా సావిత్రమ్మ ఒంటిమీది బంగారం కొన్నాళ్లు బ్యాంకులో వుండిపోయింది. అంచేత చేతికి కొంత డబ్బొచ్చింది. ఆ డబ్బుతోటి—

శ్రీరాములు చేత ఏజన్సీలోని ఆకూ, అలములూ, కర్రాకంపా, పుల్లాపుడకా, యిప్పపప్పులూ, వుసిరికిపప్పులూ, కందులు కావిళ్లు, చింత పండ్లు; తుమ్మబంకా, తుడుసుకొనే చీపుర్లూ...ఒకటేమిటి దొరికిన ప్రతి వస్తువునీ కొనిపించింది. వాట్ని పల్లానికీ, పట్నానికీతోలి అమ్మించింది సావిత్రమ్మ!

పల్లంలోనీ, పట్నంలోనిదొరికే పకోడీ పొట్లాలా చుట్టల కట్టలా పొగాకూ ... అగ్గిపెట్టెలూ, కర్రకజ్జిమూ, కంపెనీబాడీలూ...ఒకటేమిటి వింత వింత సరుకులు ఏజన్సీకి తెప్పించి అమ్మించింది.

అప్పు సప్పులిప్పించింది. బాకీ సాకీలూ...కాతాలూ నడిపించింది ఇలా, ఏజన్సీ దగ్గరగల ఆ ఊరినుండి...ఆ తర్వాత ఏజన్సీలోకి మకాం మార్పించింది శ్రీరాముల్ని సావిత్రమ్మ.

ఏజన్సీకొచ్చాక శ్రీరాములు అప్పుకింద ఆవు పడ్డలూ, వడ్డీకింద పూటమళ్లూ బాకీసాకీలకి బళ్లూబక్కాలూ సంపాదించాడు. కొండల్లో కొలువుదీరాడు. పల్లపుభూములూ పోడు పంటలూ; పాలేర్లూ కూలోల్లూ లెక్కలేనంతభూమీ డబ్బూ...సంపదా హోదా సంపాదించి అదిగో ఆ ఏజన్సీలో- ఆ సవరలకు రాజుగా శ్రీరాములు 'సవర్రాజు' అయ్యాడు.

ఇంతటి వాడు గూడా—

ఆ రోజుల్లో, గొడ్డలి తిరగేసిన గిరిజన పోరాట రోజుల్లో పట్నం పారిపోయి దాక్కున్నాడు. ఏజన్సీని మర్చిపోయాడు. భూమినీ, పుట్టనీ, ఇల్లునీ, బళ్లనీ, భాగ్యాన్నీ వొదులుకున్నాడు. ఎందరెందరో తుపాకీ రక్షణ వలయాల మధ్య తుళ్లిపడి బెదిరి, నిద్ర లేచే రాత్రుల్తో గడిపాడు. ఎంత రాతి గోడల భవంతిలో వున్నా, ఎన్ని ఉక్కు శిరస్త్రాణాల తుపాకీల రక్షణలో నున్నా గుండెల్లో భయమే ! ఆస్తి పోద్దనే భయం ! ఆయువు మూడుతుందనే భయం !! గుండెల్లో అహరహం ఆందోళన !!!

తుళ్లిపడి నిద్ర లేచే రాత్రుళ్లు, నీడని చూసి హడలిపోయే ఎన్నో పగళ్లూ గడిచిపోయాయి.

మళ్లీ, యీ వేళ మామూలే. పాత చరిత్రే పునరావృతమవుతోంది. ఇవ్వేళ ఏజన్సీని కలిపేసుకు తిరిగేస్తున్న బస్సురోడ్లూ, టెలికమ్యూనికేషన్ ఆఫీసులూ, పోలీసుస్టేషన్లూ, కేంపులూ, కల్లోలిత ప్రాంతాలూ, కుట్ర

కేసులూ, ఎన్‌కౌంటర్లూ, లాకప్పులూ, లాఠీలూ, తుపాకులూ శ్రీరాముల్ని మళ్లీ ఏజన్సీలో సవర్రాజుగానే నిలబెడుతున్నాయి. మరింత ధైర్యాన్నిస్తు న్నాయి.

ఆ ధైర్యంతోనే మేస్టార్ని భయపెట్టబోయాడు. అయితే, మేస్టారు భయపడలేదు. బతుక్కి బడిపంతులే అయినా బంధుత్వం పెద్దలెవెల్లో వున్నవాడు. శ్రీరాములులాంటివార్ని లెక్కజేసే వైపు గూడా కాదు. అంచేతనే-

''వెళ్లవయ్యా. వెళ్లు. నువ్వు సవర్రాజువో, సత్తెప్పవో నాకు తెలీదనుకోకు. నీ బతుకు నాకు పూరాగా తెలుసు. నా దగ్గిర డాబుచెయ్యకు. కోదోడ్ని గాదు- వాడికి పోడానికి ! నేనే తల్చుకుంటే నీ వ్యాపారానికి- యీ అడివిల అగ్గి అంటించీ గల్ను....జాగర్త ! కొండోళ్లకాడ ఎగిరినట్టు నా కాడ ఎగరకు. వెళ్లు. చింతపండొదిలేసి తిన్నగెళ్లు. చింతపండు మూట మీద చెయ్యేసేవంటే చిదకదంతాను.'' అని రకరకాలుగా భయపెట్టి, వార్నింగు లిచ్చి అదరగొట్టేసారు సవర్రాజుని.

సవర్రాజుకు పులి గాండ్రింపులా విన్పించాయి మేస్టారి మాటలు.

మేస్టారు- నువ్వు ఆడసత్తెప్పవేగానీ సవర్రాజువి కావు - అన్నట్లు మాట్లాడినందుకు రోస మొచ్చింది.

వ్యాపారానికి యీ అడివిలో అగ్గెట్టించీగల్ను- అనేసరికి అంపర మెత్తింది.

చింతపండు మూట మీద చెయ్యేస్తే చితకదంతాను- అనే సరికి దడపుట్టేసి ఒండు కొచ్చేసింది.

మరేమీ అన్లేక, తలదించుకొని, మొహం మాడ్చుకొని చేతకాని నక్కలా నడిచాడు అక్కడినుండి సవర్రాజు !

మేస్టారి హెచ్చరికల్తో తోకముడిచిన సవర్రాజుని చూసిన బిడ్డిక మంగయ్యకి ఆనాటి గిరిజన సంఘం గుర్తు కొచ్చింది....

అప్పట్లో, ఓసారిలాగే, ఓ సావుకారి- ఎవరింటిలోనో దూరి దోతరపుగా కందులు ఎత్తుకెళ్లబోతుంటే సంఘపోల్లు వొచ్చి అటకాయించారు. ఆ సావుకార్ని తిన్నగా వలస మొగానున్న చెట్టుకాడకి లాక్కొచ్చి, ఆ చెట్టుమీదున్న ఎర్రజెండాని చూపి, -జాగ్రత్త అటు చూడు. చూసావుగా ఎర్రజెండా! యీ వలస సంగమయ్యింది. ఇక్కడ నువ్వు దోతర్ఫీ, దోపిడీ చేస్తే నీపని అయిపోద్ది- అని హెచ్చరించిన సంఘటన మనసులో మెదిలింది. సావుకారి హడలెత్తి పారిపోయిన తీరు గుర్తొచ్చింది. పిడికిలి బిగుసుకుంది. చేతిలోని దబ్బలం వొంగిపోతుంది. అది జూసి, మేస్టారు-

''బిడ్డికోడా! యేటలాగ దబ్బలం వొంచేస్తున్నావు? బస్తా కుట్టీడమయిపోయిందిగా. యేఁవిటాలోచిస్తన్నావు?'' అని పిలిచాడు.

మంగయ్య అప్పుడు మామూలుగా అయ్యాడు. ఆలోచనలాపాడు.

''లెగు, లెగు. మూట కొమరాడ వాళ్ల బండిమీద వేద్దువు పద. ఇదుగో నీకు రావాల్సిన డబ్బు.'' అని మేస్టారు డబ్బిచ్చాడు.

డబ్బందుకొని మొలగోచీలో దోపుకొని దాచి, చింతపండు మూటని కొమరాడ వాళ్ల బండిమీద వేసాడు బిడ్డిక మంగయ్య.

* * *

పొద్దు పోయింది. తులిసొలస నిండా చీకటి అలుముకుంది. పోడుల మీద అక్కడక్కడా డబ్బాలు మోగుతున్నాయి. చింతగీర్లు గీ పెడుతున్నాయి. నక్కలు ఊళలేస్తున్నాయి. తులిసొలస నిద్రలోకి జారుతోన్న వేళ!

గంటిజావలో పులుసు కలుపుకొని పిండి వొడియం ముక్క నంచుకొని తినేసి, లేచి గడపలో నులకమంచం వాల్చి జారబడ్డాడు నిద్రకి.... బిడ్డికోడు. పెళ్లం 'సుక్కి' గిన్నెలూ, దాకలూ కడుక్కుంటోంది పెరట్లో.

పక్కింటిలో 'పేసిని' గాడు "అంబా తకాడే.... అజామనాడే" కూనిరాగం తీస్తున్నాడు. వీధి మొగాన కుక్క ఎందుకో అరుచుకుంటూ పారిపోతోంది.

వీధిలో టార్చిలైట్ల వెల్తురు పడుతోంది. బిడ్డి కోడి మంచంపైన బడింది. బిడ్డికోడి మొహమ్మీద పడింది. కళ్లు తెరిచాడు....బిడ్డికోడు.

వెల్తురు ఆరిపోయింది. ఎదురుగా లాఠీలెత్తి నిలబడిన పోలీసులు.. మేక పీక మీదకి కత్తి ఎత్తి నిలబడ్డ కసాయోల్లాగున్నారు.

గభాల్న మంచం దిగాడు బిడ్డికోడు.

"యేట్రా బిడ్డికోడా? కొవ్వు బలిసిందేట్రా? సవర్రాజు నెదిరిత్తావటరా? సంగపోల్ని పిలుత్తావటరా? మీటింగు లెడతన్నావాట? యెవర్రా....ఆ మేస్టురి? యేడిరా?" అన్నాడు ఓ పోలీసు మాటల్లో కావలసినంత ఖాకీ భాషను ఉపయోగిస్తూ!

బిడ్డికోడు హడలిపోయాడు. హమ్మ! సావుకోరో!!—అనుకున్నాడు.

"ఓరె! మీకింకా బుద్ధి రాలేదురా. పెద్దోలితోటి తగువులొద్దర్రా అంటే యిన్నకదా! పెద్దోలితోటి తగువంటే- ఆల తరుప ప్రభుత్వం దిగుతాది. ప్రభుత్వం తోటి యుద్ధం చెయ్యడానికి నీ పార్టీ వోలికాడ, నీ కాడ యేటున్నాయి? ఏటంబాంబులున్నాయా? మిషన్ గన్నులున్నాయా? మిలట్రీ వున్నాదా? యేటున్నాది? యేటీ లేదు.

మీ వోలెవులికీ శేరు సితకల్లేవు. చేతి కర్రలు తప్పా మరేల్లేవు. మరి, మీలాటోళ్లు గవర్నమెంటుతోటి ఎన్ని జన్మలెత్తి దెబ్బలాడినా మీకు నావుతప్పదర్రా! సావుతప్పదు.

సావరా, నా కొడకా. నిన్నిపుడు సావగొడితే యీ వోలసోల్లకి బుద్ధొస్తాది." అని లాఠీలతో బిడ్డికోడిని చావబాదుతూ, పోలీసుకేంపుకి లాక్కెల్తా-

"జాగర్తోర్రె ! జాగర్త. యింకెప్పుడూ యీ వొలసల మాకుగానీ, సవర్రాజుకిగానీ, గవర్నమెంటుగ్గానీ ఎదురుపలక గూడదు. ఎవుడూ సంగం కవుర్లాడగూడదు. కుక్కిన పేనుల్లాగ నోర్మూసుకుండాల ! లేపోతే, మీ తల్లోని జేజెమ్మలుగూడా హడలెత్తి ఛస్తారు. జేగర్త!'' అని, యేడుస్తోన్న సుక్కినీ, జాలిగా బిడ్డికోడ్ని చూసే వలసోల్లనూ హెచ్చరించి.. బిడ్డికోడిని పట్టుకుపోయారు పోలీసులు.

రాత్రి చాలా పొద్దుదాకా బిడ్డికోడు పోలీసుల పైశాచికత్వాన్ని అనుభవించాడు. గతం ఒడిలోనూ, వర్తమానం భయంలోనూ.... కన్పించని భవిష్యత్తులోనూ- ఒళ్లు పచ్చిపుండుకాగా సొమ్మసిల్లిపోయాడు!.. బిడ్డిక మంగయ్య.

తెల్లగా తెల్లవారింది.

పోలీసువారి కొత్త కోడి లంచం యిచ్చుకునే షరతుపైనా, శ్రీరాములు సావుకారి బాకీ వారంరోజుల్లో తీర్చేసే పూచీపైనా.... మంగయ్యను పోలీసులు విడిచి పెట్టారు.

పచ్చిపుండయిన ఒళ్లుతోటి ఇల్లు జేరిన బిడ్డికోడ్ని చూసి వలసంతా మూగగా రోదించింది. సుక్కి చేతి మెటికలు విరిచి పోలీసుల్ని తిట్టింది.

బిడ్డికోడు మళ్లీ మామూలు మనిషి కావడానికి వారం రోజులు పట్టింది.

మామూలు మనిషయ్యాక బిడ్డిక మంగయ్యకు- పోలీసుల కివ్వాల్సిన కోడీ, సవర్రాజుకి తీర్చాల్సిన బాకీ గుర్తుకొచ్చాయి.

—కోడి పుంజున్నాది. గానది, జాకర్దేవతకి మొక్కుకున్నది. మొక్కు తీరసపోతే దేవతకి ద్రోహం. కోడివ్వకపోతే పోలీసోలి క్కోపం. యేటిసెయ్యడం ?— అని ఆలోచించుకుంటూ, అంతకుముందు ఏరగా మిగిలిన చెట్లకున్న చింతపండు యేరుకు వచ్చేందుకు బయల్దేరాడు మంగయ్య.

చెట్లు అన్నీ యేరితే బరువుగా ఒక కావిడి పండు దొరికింది.—

బతికుంటే బలుసాకుతిని బతకొచ్చుగానీ, సవ్రరాజు బాకీ పరి వుంచ గూడదు. తీర్చీయాల— అని అనుకుంటూ, చింతపండు కావిడ్ని సవ్రరాజు కిచ్చేందుకు బయల్దేరాడు.

కోలగూడు వదిలేసి తిరిగే కోడి పిల్లల్ని తన్నుకెలిపోయే గెద్దలాగా మంగయ్యమీద పడ్డారు గిరిజన కార్పొరేషన్ వారు.

ఏజన్సీలోగల పంటలు వ్యాపారులు దోచుకుంటున్నారని, పట్నంలో ఆ సరుకుల్ని అధిక ధరలకు అమ్మి వారు గడించుకుంటున్నారనీ: దానివల్ల గిరిజనులు నష్టపోతున్నారనీ...ప్రభుత్వం వారు గిరిజన్లను ఉద్ధరించేందుకు తులసొలసకు దగ్గరగల కెమిశీలలో కార్పొరేషన్ గోడౌన్ పెట్టారు.

"ఎద్రోరె, కొండ నా కొడకా ? చింతపండెటురా ఒట్టుకెల్తన్నావు ? మీరిలాగ సాటుమాటుగ సరుకంతా అమ్మీయండి. గోడాం కట్టించి, కూచున్న మా కార్పొరేసనోలిమి యీగలు దోలుతాం. ఎత్తుకుముత్తుం తూసినా ఆ సావుకార్లనే నమ్ముతార్రా మీరు. చాటుమాటుగ సరుకు ఆ సావుకార్లకే అప్పజెప్పీసి నష్టపోతుంటార్రా మీరు. అందుకే, మిమ్మల్నుద్ధరించటం ఆ గవర్మెంటుగాదుకదా, దానబ్బతరం గూడా కాదురా !" అని కూడా తేల్చేసి; బిడ్డికోడ్ని చింతపండు కావిడితో గోడాం వద్దకు లాక్కుపోయారు.

చింతపండు తడిగా వుందనీ, ఎండితే తూకం దిగిపోద్దనీ చెప్పి: అంతబరువు కావిడినీ ఇరవై కేజీలకు తూచారు. కేజీ రూపాయి పది పైసల లెక్కన; ఇరవై రెండు రూపాయలు చేతిలో పెట్టి— బిడ్డికోడ్ని ఉద్ధరించారు కార్పొరేషన్ వారు !

మంగయ్యకి మతిపోయింది.

—ఏటి సెయ్యడం ? సవ్రరాజు సంపేత్తాడు గావాల ? యీ డబ్బులిత్తే వాడ్డీకింద గుటకలేస్సి...అసలేదిరా నా కొడకా అని ఎగిరి గెంతుతాడు. ఏటిసెయ్యిడం ?—

అని ఆలోచిస్తూ, దిగాలుగా ఇంటివైపు నడిచాడు మంగయ్య! ఇల్లు కొద్ది దూరంలో వుండనగా అక్కడ నుండి కనబడుతోన్న దృశ్యం చూసి మంగయ్యకి ఇంటివైపు అడుగుపడలేదు.

—తన యింటిముందు కేంపు ఎస్సయి, జవానిద్దరూ నిలబట్టమూ, లాఠీ లూపటం కన్పించింది. సుక్కి వారితో ఏమిటో చెప్తోంది చేతు లూపుతూ.

ఆ దృశ్యం చూసి మంగయ్యకి కాళ్లు వడికిపోయి, గొంతు తడారి పోతోంది. ఇంటివైపు కాకుండా తోవదప్పించేసి అడవిలోకి పారిపోయాడు. ఎండ మండి పోతోంది. పిట్ట అలికిడి గూడాలేదు. పోడు మీంచివే డిగాలికి ఎండలో నీడలు పరుగెడుతున్నాయి.

ఇంటికాడ పోలీసులు సుక్కిని కోడిపుంజు యిమ్మని అడుగు తున్నారు. సుక్కి—బావో! జాకర దేవతకి మొక్కినాము. వొల్లగాదు— అంటోంది. అయినా, ఎస్సయి పుంజు పట్టుకోమని జవానుకి ఆర్డరేసాడు.

జవాను టోపీ తీస్సి, చేటలాగ పట్టుకొని "ద...ద...ద...దా..." అని కోడిని చేటలోకి పిలుస్తూ ఒంగొని కోడి వైపు నడుస్తున్నాడు. దగ్గరకు వెల్లేసరికి రెక్కలు టప, టపా కొట్టుకుంటూ కోడి ఎగిరి పోతోంది. మెల్లిగా నడుస్తున్నాడు పిలుస్తూ. మళ్లీ అల్లంత దూరం ఎగిరి పోయింది కోడి. రెక్కలు కొట్టుకుంటూ రెండు వెంట్రుకలు రాల్చింది.

ఏడ్చుకుంటూ, జవాను వెనకాల మొత్తుకుంటున్న సుక్కిని ఎస్సయి లాఠీతో పొడిచి తోచేస్తూ—

"గోల సెయ్యకే కోదులంజకానా. పుంజెగిరిపోతుంది. నోర్మూసుకో" అని కేకలేస్తున్నాడు.

మొత్తానికి కోడి దొరకలేదు. కోపంతో సుక్కిని లాఠీల్తో బాదేసి—

"సాయింత్రం కోళ్లు మూస్తారుగదా. అప్పుడు పట్టుకొని కేంపు కొచ్చి యిమ్మను....నీ మొగుడ్ని. లేపోతే—

నిన్నూ, నీ మొగుణ్ణీ కేంప్లలో మూస్సి పుల సొండుకు తినేస్తాము." అని అరుస్తూ వెళ్లిపోయారు పోలీసువారు.

ఇదంతా యిరుగూ పొరుగూ...వలస వారంతా చూస్తున్నారు. గుండెల్లో కోపం రాజుకుంటోంది. అయినా భయం! భయంకరంగా తమపై జరిగిన మారణకాండ...మర్చిపోలేదింకా వారు.

అయినా, పోలీసులు వెళ్లిపోయాక అంతా గుమిగూడారు. తలా ఓ విధంగా వారి భాషలో గొరమెక్కన్నారు. భిన్నాభిన్నమైన వారి సంగాన్ని తల్చుకున్నారు.

పోలీసుల భయంతో అడివిలోకి పారిపోయిన మంగయ్య పొద్దు పోతున్న వేళ తిరిగొస్తున్నాడు వలసదారిపట్టి.

తోవలో ఒకచోట 'ఈళ' సన్నగా విన్పించింది. మంగయ్య ఆగి పోయాడు. చూస్తే, పక్కగా పొదల్లోంచి ఒక మనిషి....భుజాన సంచీతో! నవ్వుతూ ఎదురుగా వస్తున్నాడు. దగ్గరయ్యాక మంగయ్య పోల్చు కున్నాడు ఆ వ్యక్తిని! పోల్చాక, ఆనందంగా ఆ వ్యక్తి దగ్గరకు పరిగెత్తి చేరుకొని—

"కామ్రే...! నువ్వా కామ్రే. అబ్బా...ఎన్నాళ్లకి కామ్రే. ఎన్ని పంటలక్కనిపించావు! నువ్వేటయిపోనావో తెల్దు. ఎక్కడున్నావో తెల్దు. సూడు కామ్రే....సూడు...మా బతుకులు. ఇంతమంది, యిన్ని బాదలను బగించినాక మల్లీ మా బతుకులు మొదటికొచ్చినాయి. మల్లీ సావుకార్లు పులుల్నాగ పడిపోతన్నారు. పోలీసోలూ, కార్పొరేసనోలూ ఎర్ర జిందవల్నాగ సీరుకు తింతన్నారు. తల్లిలేని పిల్లల మయిపోయినాం కామ్రే...మల్లా మీము.

యేటి కామ్రే? యిన్నా లెక్కడున్నావు? యేటయినావు? సంగతులన్నీ సెప్పవా?" అని, ఉక్కిరి బిక్కిగా, అన్నీ ఒక్కసారిగా అడిగేసాడు మంగయ్య.

మంగయ్య బాధనీ, సంతోషాన్నీ అర్థం చేసుకున్నాడు ఆ వ్యక్తి, మంగయ్య చేతిని, తన చేతిలోకి తీసుకొని గట్టిగా నిమురుతూ—

"చెప్తాను కామ్రేడ్.... చెప్తాను. ఇన్నాళ్లూ నేను జెయిలులో వున్నాను. మూడు రోజుల కిందట వాయిదాకి కోర్టుకి తెస్తుంటే చిన్న అవకాశం దొరికి.... తప్పించుకొచ్చాను.

మన కామ్రేడ్లింకా యెంతోమంది జైళ్లల్లో వున్నారు. మొత్తం యీ ఏజన్సీని తుపాకుల్తోటీ, పోలీసుల్తోటీ నింపింది గదా ప్రభుత్వం. దొరికినోడ్ని దొరికినట్టుగా కాల్చిచంపించింది. పార్టీలో అనేకులు కాల్పులకో, జైలు శిక్షలకో గురయ్యారు. నాయకులెంత మందో అమరులయ్యారు. గూడ, గూడలు గిరిజన గ్రామాలన్నీ భస్మీపటలం అయ్యాయి. మనోళ్లు అంతా పోడుకీ, అడివికీ, గూడెనికీ దూరమయ్యారు. యీ పరిస్థితుల్లో యిక్కడ మన పోరాటం కొనసాగింపు దెబ్బతింది.

గానీ, నేడు మళ్లీ దేశంలో అనేకచోట్ల బీహార్, బెంగాల్, తమిళనాడూ.... యింకా అనేక రాష్ట్రాల్లోనా, మన రాష్ట్రంలో అనేక జిల్లాల్లోనా ప్రజలు తిరగబడుతున్నారు. పోరాటం నడిపిస్తున్నారు. మళ్లీ మనం గూడా యిక్కడ సంగాన్ని నిలబెట్టాల. పారిపోయి తిరిగొచ్చిన సావుకార్లనీ, పోలీసుల్నీ తరిమి తరిమికొట్టాల. మళ్లా ఏజన్సీల మన ఎర్రజెండా ఎగిరించాల...." యిలా తోవకడల్లా అనేక విషయాల్ని చెప్తూ, ఏజన్సీ గురించీ, తులిసొలిస గురించీ కనుక్కున్నాడు, తులసొలస ముందున్న గూడవద్ద ఆగిపోతూ, అక్కడి ఉయ్యికి భీముడింట్లో రాత్రికి మీటింగుపెడదామనీ, తులిసొల సోల్లని.... ముఖ్యంగా అప్పటి సంఘ బాధ్యుల్ని తీసుకురమ్మనీ చెప్పి.... మంగయ్యను పంపించాడా కామ్రేడ్ !

పొద్దు పూర్తిగా వాటారిపోయింది. కోళ్లు యిళ్లు జేరాయి. పశువులు సాలలు జేరాయి. మంగయ్య ఉత్సాహంగా తులసొలస చేరాడు.

ఇంటివద్ద భార్య- యేడుస్తూ పోలీసుల వృత్తాంత మంతా చెప్పింది.

ఇరుగూ, పొరుగూ గూడా అంతా చేరారు. తమ సానుభూతినీ, పోలీసులపై కోపాన్నీ వెల్లడించారు. యీ దుర్మార్గాల్ని సహిస్తూ ఎలాగ బతకటం ? అని ప్రశ్నించారు.

అప్పుడు మంగయ్య వారికి కామ్రేడ్ గూర్చి చెప్పాడు. కామ్రేడ్ కలిగించిన ధైర్యంతో—

"అవును. మల్లా మనం తిరగబడాల, సంగం మల్లా నిలబడితె ఆ సవర్రాజు సావుకారి పోతాడు. యీ సొండోడు పోతాడు. పారెస్టోడు పోతాడు. పోలీసోడు పోతాడు. యీ దురుమారగపు రాజ్జెమంతా పోతాది. మన వొలసలు మనవవుతాయి. మన రాజ్జెం మనకొస్తాది." అన్నాడు.

మంగయ్య మాటలతో వలసోల్లంతా పోలీసుల గురించి మర్చిపోయారు. వారిలో అప్పటిదాకా గూడుకట్టుకున్న భయం, నిరాశా, నిస్పృహా, అచేతనత్వమూ అంతా ఎగిరిపోయింది. నూతనోత్తేజం నిండుకుంది. పక్కవలసలోని 'కామ్రేడ్'ని కలుసుకున్నారు ఆరాత్రి !

* * *

తెల్లవారింది. కోళ్ళు పెంటమీదబడి కెలుకుతున్నాయి. మెరకలమీద పచ్చగడ్డి దుబ్బులు కొరుకుతున్న పశువులు- దుక్కులు దున్నే ఎడ్లూ....

పోడుమీద జొన్న కంకులు లేత ఎండలో మెరుస్తున్నాయి. కొండలమీంచి నల్లటి మేఘాలు పారిపోతూ.... ఎండపడిన చోట్లల్లా కొండలు ఎరుపెక్కుతున్నాయి.

తులిసొలస బిడ్డిక మంగయ్య ఇంటి ముందు కేంప్ ఎస్సయి, జవాన్లూ, సవర్రాజూ నిల్చున్నారు. సవర్రాజు- యింటి లోనకిచూసి—

"ఓరె, బిడ్డికీ ! రార్రారా, రారివతలకి...." అని పిల్చాడు.

బిడ్డికోడు రాలేదు. జవాబూ రాలేదు. ఇంటి ముందటి ద్వారానికి కట్టిన తడక తన్నుకొని పిల్లి పరుగెత్తుకొచ్చింది.

"కోదు నాకొడుకెటు పోనాడో ? " అన్నాడు సవర్రాజు.

ఇరుగూ, పొరుగూ ఎవరూ అలికిడిలేదు. ఆ వీధి చివరన, ఎవడో ముసిలోడున్నాడు. ముంగటి కాళ్లల్లో మొహం పెట్టుకొని కూర్చున్నాడు. వాడిని పిలిస్తే - వాడు ఉలుకూ, పలుకూ లేకుండా చుట్ట అడ్డపొగేసుకొని, మొహం అటుతిప్పేసి ఊరుకున్నాడు.

"కొండ నాకొడుకులెవ్వులూ అలికిడి లేదు. కోడిపుంజేటయ్యిందో నూడిమిరా. ఇంటిలదూరి..." అన్నాడు ఎస్సయి జవాన్తో !

"కోడి పుంజు కేటి గాబరా ? అదూ, అడిబాబూ వొట్టుకొత్తాడు. నా బాకీ సంగత్తేల్సవయ్యా బాబూ...." అన్నాడు సవర్రాజు ఎస్సయితో !

''నీకు మాత్రం అడ్డేటి ? ఇంటిల దూరి, దొరికిందాన్ని దొబ్బు !'' అని చెప్పాడు ఎస్సయి.

సవర్రాజూ, జవానూ యిద్దరూ వేర్వేరు అవసరాలతో గుడిసెలో దూరబోతుంటే, అడ్డపొగేసి కూచున్న ముసిలోడు వచ్చి—

''ఇదేటి బావ్ ? ఎవుల్నేకండా యింటిల దూరుతన్నారు ? తప్పు గాదా ? బిడ్డికోడొచ్చినాడంతే... మంచిదిగాదు మల్ల !'' అని అడ్డుకో బోయాడు.

''ఎవుడురీ ముసిలి నా కొడుకు ? ముడుకు లిరగదంతే సరి. ఆ బిడ్డికోడి సంగతి గాదుగానీ, నీ సంగతి జూడురిపుడు...'' అని ఫెడేల్ మని ఆ ముసిలోడి ముడుకులమీద బలంగా లాఠీవేసాడు ఎస్సయి !

దెబ్బకి ముడుకులు విరిగినట్లన్పించి, మొర్రోమని మొత్తుకుంటూ ఎస్సయి కాళ్లమీద పడ్డాడు. ఎస్సయి అందిన కాడల్లా బూటు కాళ్లతో వాడ్ని తన్న సాగాడు.

సవర్రాజూ, జవాన్లూ బిడ్డికోడి ఇంటిలో దూరారు.

ఇల్లు మూల, మూలలా వెదికారు. యేమీ లేదు. దాకలూ, దోకెలూ, తట్టలూ బుట్టలూ తప్ప. కోళ్లగూడు ఖాళీగావుంది. కోళ్ల పెంటల మీదకి

ఎప్పుడో వెళ్లిపోయాయి. సవర్రాజుకి వంటపంచ మూలలో గూన కన్పించింది. అందులో చెయ్యిపెట్టి వెదికితే కర్ర తగిలింది. దాన్ని తీసాడు బయటికి. ఆ కర్రకు ఎర్రటిగుడ్డ చుట్టేసివుంది. గుడ్డ విడదీసాడు. ఎర్ర జెండా! సుత్తీ కొడవలి గుర్తులున్న ఎర్రజెండా. కొండ, కొండనీ కదిలించిన ఎర్రజెండా... అది!

సవర్రాజు దాన్ని తెచ్చి ఎస్సయ్‌కి చూపిస్తూ-

"చూడండి. నా కొడుకులకి యింటిల సోలెడు గింజల్లేవు. ఒక గుడ్డముక్క లేదు. ఒక గిన్నె లేదు. గానీ, నాకొడుకు జాగర్తగా యిదిగీ జెండాని గూనల దాసాడు. అంటే, యీ నా కొడుకులికి యీ జెండా మీద యింకా ప్రేమవున్నాదన్న మాట! మళ్లా, ఈ ఎదవలు జెండాలు బడతా రన్నమాట!" అని అన్నాడు.

ఎస్సయి, ఆ జెండాని అందుకొని, దాన్ని ఎత్తిపట్టుకొని, మరో చేత్తో ముసిలోడిని నిలదెట్టి-

"పడతారు....పడతారు. ఈళ్లు జెండాలుపడితే మీము తుపాకులు పడతాము. పిట్టల్ని కాల్సినట్టుగ కాల్చుతాను. సూడు. ఇదిగో. నీముందరే.. యీ జెండానీ, యీ ముసిలోడినీ కలిపి అగ్గిపెట్టి తగల బెడతాను....!' అని అంటూ, అగ్గిపెట్టె జేబులోంచి తీసాడు.

ముసిలోడు గగ్గోలు పెడుతున్నాడు ప్రాణభయంతో !

ఇంతలో ప్రళయ ఘోష విన్పించింది. మంగయ్య ఇంటిముందరి, పోలీసుల చుట్టూ.... సవర్రాజుని కలుపుతూ కర్రా, కత్తీ, గొడ్డలీ పట్టిన తులిసొలస ప్రజలు నిలబడ్డారు కేక లేస్తూ !

జనంలోంచి మంగయ్య ముందుకొచ్చి, ఎస్సయిమీదకి గొడ్డలెత్తాడు. ఎస్సయి చేతిలోని అగ్గిపెట్టె పడిపోయింది. ఎర్రజెండా వొదిలేసాడు. ముసిలోడు దాన్ని అందుకొని, చేయి ఎత్తి జెండా ఎగరేసి ఏదో అరిచాడు !

"కాసోక్కండొరే....కాసోక్కండి. ఒరే పోలీసోడా !... మీరు మా వోళ్లని నాశనం జేసారు. మమ్మల్ని జెయిళ్ల దోసారు. మా ఎముక లిరిసారు. మమ్మల్ని కాల్సి సంపారు.

మా భూములు మాకొదిలీసి, మా సంపదలు మా కొదిలీసి, మా మీద పెత్తనాలొదిలీసి పట్నాలు పారిపోయిన యిదిగీ సావుకారి నా కొడుకులికి (సవర్రాజుని యీడ్చుకొచ్చి, చూపుతూ) మళ్లీ ఊతమిచ్చారు మీరు. మీరూ, మీరూ కలిసి మమ్మల్ని నరుకోతలు గోత్తన్నారు. మా బతుకుల్ని దిన, దిన గండం జేత్తన్నారు.

యీ దిన, దిన గండం పోవాల. యిక్కడ్నుండి, యీ అడివి నుండి, యీ వొలసల్నుండి, యీ కొండల్నుండి మీ గవర్మెంటూ, మీ తుపాకులూ పోవాల ! దురుమారు గపు జాతి దుంప నాశినమయిపోవాల... అప్పుడు తప్ప మాకు బతుకుల్లేవు. అంత దాక మీము గొడ్డలి దించము.

ఎందరో సచ్చిపోనారని, ఎన్ని బాధలో అనుబగించినామని... ఎల్లకాలం బెదిరిపోయి వుండిపోతామనుకొన్నావు గావాల ! ఇంటి పెద్ద సచ్చిపోతే పోడు సెయ్యడం మానేత్తన్నామేటి ? తరాతోలిమి సెయ్యిడిం లేదా ? ఇదిగిదీ అంతే ! మా బతుకులకి పట్టిన చీడల్లాడి మీరు పోయిం దాకా, మా సంగం రాజ్జెమేలేదాకా... పోయినోలు పోయినా, వున్నోళ్లిమి దెబ్బలాడతాం. మీరు సేసిన రక్తమండలానికి బదులు... అంతకి మరంతా బదులు తీసుకుంతాము. కాసుకోరా..." అని గొడ్డలెత్తాడు మంగయ్య.

ఆ దెబ్బకి దొరక్కుండా జనం కాళ్లల్లొంచి దూరి తప్పించుకు పారిపోసాగాడు ఎస్సయి.

ఒర్నాయినా ! దురుమార్గపు కొడుకో !!- అని పరుగెత్తాడు సవర్రాజు. జవాన్లు అయిపే లేరు. వారిని వెంట దగులుతూ తులిసొలస కదిలింది ఆయుధాలతో !

కొండమీద నీడలులా పడిన మేఘాలను తూర్పు నుండి సూర్య కిరణాలు తరిమేస్తూ... కొండల్ని ఎరుపెక్కిస్తున్నాయి !

★